

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları
Dergisi
The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and
Education Research

Sayı/ Issue 24 (Mart/ March 2026), s. 34-44
Geliş Tarihi-Received: 29.11.2025
Kabul Tarihi-Accepted: 30.03.2026
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.5281/zenodo.19262633

Van Masallarında Kuşlar

Birds in Van Fairy Tales

Ahmet ÖNTÜRK*

Öz

Çalışmada Van masallarında yer alan kuş motifleri incelenmiş ve Van masallarında yer alan kuşların masal içerisindeki işlevleri tespit edilerek verilmiştir. Masalların genelinde kuş motifleri vardır. Masallardaki olay örgüsü kuşlardan alınan bir haberle değişebilmekte, bazı masallarda kuşlar masal kahramanına yardım etmekte ve ona yol göstermektedir. Kuşlar, edebiyatta değişme motifleriyle yer alırlar. Bazı halk kültürlerinde de uğur veya uğursuzluk belirtisi sayılabilmektedir. Bu durum Anadolu kültüründeki pek çok masalda benzer figür ve motiflerle kullanılır.

Van'dan derlenen masallar özelinde konu incelendiğinde bu hayvanların bazılarının sadece kuş ismiyle anıldığı görülür. Bunun dışında bülbül, güvercin, Zümrüdüanka, balıkçık kuşu, karga, güvercin, keklik gibi birçok kuş türü de masallarda motif olarak yer alır. Bu çalışmada kullanılan kuş motifleri Stith Thompson *Motif Index of Folk-Literature* isimli 6 ciltlik eseri esas alınarak incelenmiştir.

Van masallarında keklik ve bıldırcın av hayvanı olarak, akkuşlar kahramanın yolculuk esnasında ona yardımcı olması yönüyle, kaz pişirilen bir hayvan, Zümrüdüanka uzun yaşaması ve kahramana yardımcı olması yönüyle, akbabalar leş yiyen hayvanlar olarak, güvercin şekil değiştirme motifleriyle, balıkçık kuşu ve leylek masal kahramanı, bülbül güzel sesiyle, karga haber getirmesi yönüyle, kartal bir kandırmaca unsuru, baykuş ciddiyeti ve benzetme unsuru olması yönleriyle yer almaktadır. Bu kuşların işlevleri edebiyat ve kültür dünyasındaki kuş işlevleriyle uyum gösterir. Çalışmada yer alan masallar Yılmaz Önay ve İrfan Polat tarafından yayımlanan *Van Masalları* isimli kitaptan seçilmiştir. Çalışmada Van masallarındaki kuşların masal içerisindeki kullanımları halk kültürü ve yazınsal bağlamda değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, anlatı, Van, masal, kuş.

Abstract

The study examined bird motifs in Van folktales and identified the functions of birds in these tales. Bird motifs are common in fairy tales. The plot of fairy tales can change based on news brought by birds; in some tales, birds help the fairy-tale hero and show them the way. Birds feature in literature as motifs of change. In some folk cultures, it may also be considered a sign of good or bad luck. This situation is used with similar figures and motifs in many tales in Anatolian culture.

When examining the subject specifically in terms of the tales collected from Van, it is seen that some of these animals are referred to only by their bird names. In addition, many bird species such as nightingales, pigeons, hoopoes, kingfishers, crows, pigeons and partridges also feature as motifs in fairy tales. The bird motifs used in this study were examined based on the six-volume work entitled Stith Thompson's *Motif Index of Folk-Literature*.

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, Türk Dili ve Edebiyatı/Türk Halk Bilimi, e-posta: ahmetonturk5585@gmail.com, ORCID: 0009-0001-3249-9876.

In Van folktales, partridges and quails are hunted animals; ravens assist the hero during his journey; geese are cooked animals; the Phoenix lives long and helps the hero; vultures are scavengers; pigeons with their shape-shifting motif, the kingfisher and stork as fairy tale heroes, the nightingale with its beautiful voice, the crow as a messenger, the eagle as an element of deception, and the owl for its seriousness and as an element of metaphor. The functions of these birds correspond to the functions of birds in the world of literature and culture. The fairy tales included in this study were selected from the book *Van Fairy Tales*, published by Yılmaz Önay and İrfan Polat. The study evaluates the use of birds in Van folktales within the context of folk culture and literary tradition.

Keywords: Culture, narrative, Van, fairy tale, bird.

Giriş

Masallar anlatmaya dayalı türlerdendir. Bu anlatılar toplumun çeşitli değer yargılarını, hayallerini, düşünce yapısını aktarabilir. Bu nedenle masallar ortaya çıktığı toplumun kültürüne ait birçok özelliği de barındırırlar (Sakaoğlu & Şimşek, 2023, s.7). Halk edebiyatının anlatıma dayalı türleri arasında yer alan masallar, biçimsel ifadelerinin yanı sıra sembolik anlamlarıyla da önemli bir yere sahiptirler (Şimşek, 2017, s. 42). Masallarda birtakım olağanüstü varlıklar yer alabilir. Dev, canavar, cadı vb. varlıklar hayal dünyasında yer alıp çocukların hayal dünyasının gelişmesine de katkıda bulunurlar (Önal, 2006, s. 184-185). Genel olarak hayali ürünler olmasına rağmen bazen dinleyiciler masalların gerçek olduğuna inanabilir (Sakaoğlu, 2016, s. 17). Masalın hayali olması, zamanın belirli olmaması, mekânın genel olarak belirlenememesi bu anlatıya evrensel bir özellik kazandırır. Masallarda kahramanlar değişse de kahramanlarının ödüllendirilmesi değişmez. Masallar çoğunlukla mutlu sonla biter. Nitekim Vladimir Propp masallardaki kişilerin 31 işlevinin olduğunu söyler. Bu işlevlere bakıldığında masal kahramanı evden ayrılır, bir yasak ile karşılaşır, yasağı çiğner, saldırgan kurbanı ile alakalı bilgi toplar, kahramana yardım edilir, kahraman masalın sonunda evlenir veya tahta çıkar (Propp, 2024, s. 49-93). Propp'un belirlemiş olduğu işlevler masalların birçoğunda görülebilir. Masalların özelliklerinden biri de onların sözlü bir yapıda olmalarıdır (Dundes, 2023, s. 213). Sözlü olmaları dolayısıyla anlatıcı ve dinleyici arasında bir icra ortamında üretilen ürünler olarak değerlendirilir. Masallar yaşamış oldukları ve ortaya çıktıkları toplumun kültürel değerlerini kendilerinde barındırmakla birlikte toplumun kültürel değerlerini de etkileyebilirler. Her masal ortaya çıkmış olduğu toplumun kültüründen izler barındırır. Bir masal anlatıcısının düş dünyasının sınırları belirlenemez. Masallardaki birçok varlık insani özelliklere sahip olabilir ve bu şekilde davranabilir. Masalların inandırıcılık amaçları yoktur. Genellikle gerçeküstü olaylar anlatılır (Boratav, 2017, s. 285-289). Kahramanların adları vb. özellikleri coğrafyaya göre değişiklik gösterebilir (Sakaoğlu, 2017, s. 269). Masal türünün özelliklerinden biri de başlangıç ve sonun türe özgü formellerinin olmasıdır. Bitiş formelleri genellikle iyi dileklerden oluşur (Eren, 2016, s. 367). Masallardaki kahramanlar, ortak özellikler sergileyebilirler. Kahramanlar genellikle iyi, masal içerisinde kahramanlara yardımcı olan kişiler tarafından desteklenen karakterlerdir. Masal dünyası gerçekliğin ötesinde bir yapı teşkil eder.

Masallar çeşitli motiflerden oluşurlar. Motif bir masaldaki en küçük unsurdur. Bir unsurun motif olabilmesi için belirgin bir özelliğinin olması gerekir (Ekici, 2020, Thompson, 1955-1958'den). Motifler masalların yapısını oluşturur ve masal incelenmesi açısından çok büyük önem arz ederler (Sakaoğlu, 2016, s. 33). Gelenekten beslenen sözlü anlatılarda tip ve motiflerden oluşan bir birikim mevcuttur. Anlatıcının gelenekten aldığı motif stoğu farklı masal tiplerinde benzer motiflerin kullanılarak ifade edilmesine olanak sağlar (Eren, 2016, s. 295). Motifler ile alakalı olarak Stith Thompson altı ciltlik *Motif-Index of Folk-Literature* isimli bir çalışma yapmıştır. Bu eser masal araştırmaları için önemi bir kaynak teşkil eder. Eserde motifler harf sırasına göre belirli bir düzen içerisinde

verilmektedir (Sakaoğlu, 2016, s. 33-34). Bu makaledeki kuş motifleri Stith Thompson altı ciltlik *Motif-Index of Folk-Literature* isimli çalışması referans alınarak incelenmiştir.

Stith Thompson'un çalışmasındaki kuş motifleri B maddesinde "Animals" (hayvanlar) başlığı altında ele alınmıştır. Konu ile alakalı olarak Van Masallarında geçen kuşlar özelinde Thompson'un *Motif Index of Folk-Literature* çalışmasının "Animals" bölümü incelendiğinde kuşların çeşitli motiflerde kullanıldığı görülmektedir. Eserde kaz B 291.1.5. haber getirme, B 433.4. yardımcı kuş, Simurg (Zümrüdüanka) B 31.5 dev kuş olarak, akbaba B 455.1. yardımcı kuş, güvercin B 457.2. Yardımcı kuş, bildirgin, B.282.1.7 evlilik, balıkçılkuşu, B 291.1.7 haber getirme, B463.2 yardımcı kuş, bülbül B451.2 yardımcı kuş, karga B.143.08 kehanet, B.143.08 haber verme, kartal B.122.0.5. akıl bilgelik, B143.0.7 kehanet, B 521.2 kurtarıcı vd. , baykuş B 131.0.1 doğru söyleme, B 147.2.2.4. kötü alamet vd. , leylek B 463.4. yardımcı kuş, B 535.0.7.1 hemşire motifleriyle işlenmektedir (Thompson, 1955-1958, s. 292-424).

1. Van Masallarında Kuş Motifleri

Çalışmada Van masallarındaki kuş motifleri ve bunların masallarda hangi işlevlerde oldukları üzerinde durulmuştur. Yılmaz Önay ve İrfan Polat'ın 2021 yılında yayımladıkları *Van Masalları* kitabı esas alınmış ve masallarda geçen kuş motiflerinin masal içerisinde kullanımlarına göre bir analiz çalışması yapılmıştır. Analiz çalışmasında bu kitapta yer alan "Altın Çocuk, Oduncu ve Çocukları, Çiti ile Piti, Ahmet Efendi'nin Hikâyesi, Ahmet Şah, Balıkçıl Kuşu, Altın Bülbül, Çingene Kızı, Keloğlan ile Boz Eşek, Gençlikda mi Gocalıkda mi, Leylek ile Tilki, Hayırsız Evlat Mahmut" masallarında kuşların belirli işlevlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Masallardaki kuşların kahramana yardımcı olma, haber getirme, av hayvanı olma vb. özelliklerinin olduğu görülmüş ve çalışmada kullanılmıştır.

Van masallarında kuşların kullanım şekillerine bakıldığında bazı masallarda bir tür ismi olarak "kuş" şeklinde geçmekte iken bazı masallarda ise "keklik, güvercin, bülbül, akbaba, karga, baykuş, leylek vd." şekillerde bir kullanımının olduğu görülmektedir. "Çiti ile Piti" masalında, kuş motifi yolda görülen selvi ağaçlarının üzerindeki kuşun üşümesi ve daha sonra uçup gitmesi şeklinde geçmektedir (s. 3-7). "Hasan ile Hüseyin" (Ana ile İki Oğlu) masalında ise ormanda sürekli yumurtlayan bir kuşun eve getirilmesi ve bir tüccarın bu kuşu ele geçirmek istemesi anlatılır (s. 101-118). "Emrah" masalında kuş av hayvanı olarak geçmektedir: "Bu diyer bah benim sırrımı kimseye demiyesen. Bu durar gider de gider. Bunnarnan av avlamağa kuş kuşlamağa" şeklinde anlatılır (s. 123). "Tilkiyle Kurt" masalında ise "şimdi ise o beni yalnız bıraktı, kurtlarla, kuşlarla nereye gidecek, bilmiyorum" diyerek genel bir isimle kuş tabiri kullanılır (s. 368). "Ediyemen" masalında kuşun insan şekline girmesi (s. 266) anlatılırken, "Gençlikda Mi Gocalıkda Mi" masalında ise evcilleştirilmiş bir kuşun başına konduğu kişinin padişah olacağı ifade edilmektedir (s. 353). "Padişah ve Üç Oğlu" masalında bağın meyvelerini alıp giden bir dev kuş ile olan mücadele masalın ilk kısmında verilir. Mirza Muhammed yakalanamayan dev kuşa tuzak kurmuş ve onu yaralamıştır. Yaralanan kuşu takip eden Mirza Muhammed dev bir ejderhanın olduğu yeraltı şehrine açılan bir kuyuya inmiştir. Yeraltı şehrinin kralı ile anlaşma yapan Mirza Muhammed, adı "Sirmik" olan kuşun yardımı ile kuyudan çıkmıştır. Kardeşleri ve babası tarafından kandırılan Mirza Muhammed masalın sonunda evine dönmüş ve babası kendisinden özür dilemiştir. Bu masalda devlet kuşundan da bahsedilir ve kuşun başına konduğu kişiye padişah kızını vereceğini belirtir. Ancak Mirza Muhammed bunu kabul etmez (s. 150-163). Keklik, "Altın Çocuk" masalının ilk kısmında yiyecek hiçbir şeyi olamayan masal kahramanının, "Bu adam her gün dağlara gider, kendilerine keklik, tavşan gibi şeyler hazırlar, getirip evde yerlermiş" (s. 28) şeklinde yer almaktadır. Birçok halk anlatısında kolay avlanan ama

güzel sesi ile ön plana çıkmaktadır. “Altın Çocuk” masalında kahramanın dağlara gitmesi ve buralarda keklik, tavşan vb. şeyler avladığı ifade edilir. Bu masalda keklik sadece av hayvanı olarak geçmektedir. “Ölü Yiyen İmam” masalında kuşlar şekil değiştirme özellikleriyle geçmektedirler (s. 24). *Van Masalları* kitabında kuşların genel kuş tabiri ile kullanımlarının yanında kendi türlerinde ve bu türün özelliğine ya da masal anlatı geleneğine uygun şekillerde masallarda yer edindikleri görülür.

1.1. Akkuşlar

Akkuş sözlükte atmaca, yırtıcı kuş şeklinde geçmektedir (TDK, 2005, s. 55). Bazı anlatılarda “Bir yiğit Ak-kuş giyimini giyip eve gitti...” (Ögel, 1995, s. 552) şeklinde geçmektedir. “Oduncu ve Çocukları” masalında oduncunun karısı üvey çocuklarını sevmiyormuş. Kocasına bu çocukları evden göndermesini söylemiş, baba istemese de çocuklarını kandırıp ormana götürmüştü. Çocuklar ormanda bir dev ile karşılaşmış ve onun hazinesine sahip olmalarında akkuşlar çocuklara yardım etmişlerdir. Hazineyi alan çocuklar evlerine geri dönmüş ve babalarına yardım etmişlerdir (Önay & Polat, 2021, s. 31-36). Bu masalda Akkuşlar çocuklara yardımcı olur. Masalda suyun kıyısında kalan çocuklara yardım edip onları karşı kıyıya götürmüşlerdir (Önay & Polat, s. 2021: 35).

Masalların birçoğunda kuşlar ile yapılan yolculuklar vardır. Kuşların sırtında yapılan yolculuklarda kahraman başka bir diyara, başka bir yere vb. gidebilir. “Oduncu ve Çocukları” masalında akkuşların çocukları sırtlarına alarak karşı kıyıya geçirdikleri görülmektedir. Akkuşlar karamana yardımcı olma işlevindedirler. Bu durum Zümrüdüanka kuşunda da görülmektedir. Zümrüdüanka kuşu da masal kahramanına yardımcı olmakta ve onu başka diyarlara götürmektedir. Bu bakımdan Van masallarında Zümrüdüanka ve Akkuşlar arasında bir benzerlik vardır. Akkuş Van masallarında adı geçen bir hayvan olarak öne çıkmaktadır.

1.2. Kaz

Kaz, halk inançlarına temel oluşturan kültürel bir formdur. Yaratılış efsanelerinde, destanlarda bir benzetme ögesi olarak kullanılmaktadır (Diken, 2025, s. 21). Göçebe ve mevsimlik hayvanlardandır. Kaz isim olarak da kullanılmaktadır (Ögel, 1995, s. 551). Kuş türleri içerisinde kazın kendine özgü bir yeri vardır. Kaz birçok efsane, destan ve anlatıda yer almaktadır. Türkülerde güzellik sembolü olarak görülür (Aytaş, 2019, s. 76-79). Kaz birçok kültürde ve anlatıda kendisine farklı anlamlar yüklenen bir hayvandır. Kazlar, masallarda, destanlarda yer alan ve yer aldığı anlatıya göre kendilerine anlam yüklenen hayvanlardır.

“Çiti ile Piti” masalında, Çiti ile Piti’nin kızları bir padişah ile evlidir. Bunlar kızlarını ziyaret etme kararı alırlar ve yola çıkarlar. Kızlarının yanına ulaştıklarında kızları cariyelerine onları içeri almamalarını söyler. Onları başka bir yere aldırır ve burada Çiti ile Piti bazı kazları kaynar suda haşlar. Daha sonra yağı, balı vb. yiyecekleri israf ettikleri için cariyelerine kapıya bir çift ayakkabı bırakmalarını ve onların bu ayakkabıları giyip gideceklerini söyler. Ardından Çiti ile Piti bu ayakkabıları giyip tekrar evlerine giderler (Önay & Polat, 2021, s. 3-7). Kaz Stith Thompson’un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında B 291.1.5. haber verme (Thompson, 1955-1958, s. 362), yardımcı olma B 433.4 vd. özellikleriyle işlenirken (Thompson, 1955-1958, s. 377) bu masalda kazlar kaynar suda haşlanan hayvanlar olarak geçmektedir. Kaz, özellikle Kars yöresiyle özdeşleşmiş kültürel bir unsurdur. Van masallarında kazın yer alması coğrafi yakınlık ve sosyokültürel etkileşim neticesinde masallara yansımış olabilir. Bunun yanında kaz, Van ilinde lezzeti ve güzel olması ile öne çıkar. Masada kazlar haşlanmaktadır. Bu bakımdan kazların etlerinin lezzetli olmaları dolayısıyla haşlanmış oldukları yorumu yapılabilir.

1.3. Zümrüdüanka

Zümrüdüanka hayal ürünü olan veya adı olup da kendisi var olmayan bir kuştur (TDK, 2005, s. 2244). Zümrüdüanka kuşunun eşsiz güzellikte tüyleri vardır. Bu tüyler onun olağanüstü oluşundan kaynaklanır (Orta, 2023, s. 609). Anka ya da Zümrüdüanka kuşu genel olarak İran kaynaklı olan Simurg kuşu ile aynı görülmüştür (Çoruhlu, 2019, s. 23). Zümrüdüanka, Anka kuşu, Simurg, devlet kuşu vd. isimleriyle birçok kültürde vardır (Batislam, 2002, s. 195). Ölümsüzlüğün sembolü olan Zümrüdüanka kuşu pek çok mitolojide varlığını sürdürmektedir (Demirci, 2023, s. 323).

“Ahmet Efendi’nin Hikâyesi” masalında bir memlekette tek bir ağanın yaşadığı, herkesin bu adamı kıskanması üzerine bu kişinin göç etmeye karar vermesi ve göç ettiği yerde “nahırçı” olması anlatılır. İşleri bir iyi bir kötü giden adam mağara gibi bir kuyuda altın bulur ve zengin olur. Zenginliği dillere destan olan adam diyar diyar dolaşır, daha sonra evlenir (Önay & Polat, s. 52-81). Zümrüdüanka kuşu masal kahramanının uzak bir diyara gitmeyi istemesi ve oraya yalnızca bu kuşunun gideceğini bilmesi üzerine yaşadığı ormanı bulması şeklinde masalda yer alır. Ayrıca derdini anlatması yine onun ise kahramanı büyük kardeşlerine yönlendirmesi ve onların da bu diyarı bilmemesi işlevleri de vardır. Masalda, Zümrüdüanka kuşları çok yaşıyor olma özellikleriyle verilmiştir (Önay & Polat, 2021, s. 69-70). Zümrüdüanka (Simurg) Stith Thompson’un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında B 31.5 dev kuş olarak geçer (Thompson, 1955-1958, s. 312). Zümrüdüanka kuşu pek çok kültürde yeniden doğuş, süreklilik ve ölümsüzlüğün sembolü olarak yer alır. Anlatılarda genel olarak küllerinden doğması dolayısıyla uzun yaşamasıyla bilinir. Bu kuş masallarda genellikle kahramana yardımcı olan, kahraman çaresiz kaldığında ortaya çıkan bir varlıktır. Zümrüdüanka kuşu Anadolu’nun pek çok yerinde olduğu gibi Van masallarında da efsanevi ve kahramana yardımcı olmasıyla bilinmektedir. Bu yönüyle halk kültüründe bu özellikleri ile bilinen Zümrüdüanka kuşunun masallarda kullanımında benzerlik vardır.

1.4. Akbaba

Akbaba, akbabagillerden, başı ve boyun kısmı çıplak olan, dağlık bölgelerde yaşayan, leş yiyerek beslenen, çok yükseklerde uçarak keskin gözleriyle çok uzak yerleri görebilen iri ve yırtıcı bir kuştur (TDK, 2005, s. 48). Akbabaların leş ile beslenmeleri çeşitli toplumlarda çeşitli anlamlar kazanmıştır. Bazı kültürlerde akbaba ölümü simgeleyebilmektedir.

“Ahmet Efendi’nin Hikâyesi” masalında kahraman bir kuş tarafında bilmediği bir dağın başına bırakılmıştır. Burada akbabalar dağın başına cesetler getirmişler ve onları yemişlerdir. Daha sonra akbabalar kahramanı alıp güzel bahçeleri olan bir düzlüğe götürmüşlerdir (Önay & Polat, 2021, s. 64-65). Stith Thompson’un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında akbabalar B 455.1. yardımcı kuşlar (Thompson, 1955-1958, s. 379) olarak geçmektedir. Benzer şekilde incelenen masalda akbabalar kahramana yardımcı olurlar. Akbabalar bir dağın başında leş yiyen hayvanlar olarak verilmekte ve bu durum akbabaların genel özellikleriyle uyusmaktadır. “Ahmet Efendi’nin Hikâyesi” masalında akbabalar kahramanı güzel yerlere götürmeleri ve kahramana yardım etme özellikleriyle öne çıkmaktadır. Akbaba Van’da görülen bir kuş türü değildir. Masalların muhtevasında bulunan motiflerin hem evrensel hem de yerel boyutu bulunmaktadır. Van’da görülmeyen bir kuş türünün masala yansması masalın evrensel boyutuyla açıklanabilir.

1.5. Güvercin

Güvercin, günahsız insanların ruhu olduğuna inanılan bir kuştur. Güvercine değişik kültürlerde çeşitli anlamlar verilmiştir. Güvercin genel olarak saflığın ve barışın sembolüdür. İslam kültüründe Hz. Muhammed’i saklandığı mağarada örümcek ağlarının

üstüne yuva yaparak gizleyen ve koruyan kuş olarak güvercin kutsanır. Ayrıca güvercinin Kabe'nin üzerinde uçmadığı ve onun üstüne konmadığı rivayet edilir. Tasavvufi inançlarda güvercin ermişlerin ruhudur. Ermişler uyurken ruhları bedenlerinden güvercin olarak çıkar ve kutsal yerleri dolaşır. İslam kültüründe Hızır, güvercin kılığına girip insanların karşısına çıkar (Hançerlioğlu, 2000, s. 177). Güvercinlere, Anadolu kültüründe genellikle şekil değiştirme yönleriyle yer verilir. Halk kültüründe don değiştirme olarak bilinen bu özellik güvercin başta olmak üzere doğan, atmaca şekline giren din büyüklerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca, eski anlatılarda yaşlı bir kadının güvercin olup kızla konuşması da anlatılmaktadır (Ögel, 1995, s. 139-143). Hacı Bektaş Veli güvercin şeklinde (donunda) Horasan'dan Anadolu'ya gelmiştir. Güvercin, Anadolu'da sevgi ve hoşgörüyü simgelemektedir (Kılıç, 2010, s. 125). Güvercin genel olarak zarif, uyumlu, mütevazı ve saygın bir hayvan olarak görülmüştür (Kuşça, 2015, s. 239). Edebiyatta güvercin şekil değiştirme ve güzel görünüşü ile anılırken halk kültüründe güvercin beslemek uygun görülmemektedir. Artun (2015), halk inanışlarında güvercin beslemenin ve bu kuşu vurmanın uğursuzluk getireceği inancının oluşunu ifade eder (s. 305). Güvercinin edebi metinlerde güzel, mütevazı bir hayvan olarak anılırken tasavvufi veya eski anlatılarda şekil değiştirme motifiyle kullanıldığı görülür. Güvercinin bu kullanımlarının yanı sıra uğursuzluk getireceği de bazı sözlü anlatılarda vardır. Stith Thompson, çalışmasında güvercinlerin B 457. 2 yardımcı olma (Thompson, 1955-1958, s. 379) özellikleri olan hayvanlar olarak bahseder. İncelenen masalda ise güvercinler şekil değiştirme motifi ile kullanılmaktadırlar.

Van masallarından "Ahmet Efendi'nin Hikâyesi"sinde güvercin motifi kahramanın diyar diyar dolaşırken rast geldiği bir yerde kırk tane kızın güvercin olup uçuşması özelliği ile geçmektedir (Önay & Polat, 2021, s. 65-66). Güvercinler edebiyatta şekil değiştirme özelliği olan varlıklar olarak geçmektedir. Bu masalda da güvercin şekil değiştirme motifi ile kullanılmıştır. Ayrıca güvercin Van ilinde sevilen ve beslenen bir kuştur. Ancak masallarda bir besi hayvanı olması dolayısıyla değil halk edebiyatı ve kültüründeki şekil değiştirme özelliği ile işlenmiştir.

1.6. Bildırcın

Bıldırcın, tavukgillerden boz renkli, benekli, ülkemizde sonbahar aylarında avlanan, etinden ve yumurtasından faydalanan göçmen bir kuştur (TDK, 2005, s. 260). Bıldırcınlar zeki bir kuş olarak destanlarda geçer (Ögel, 1995, s. 554). Ayrıca eski çağlara Orta Asya'da yiğitliğin sembolü olmuştur (Çoruhlu, 2002, s. 152). Bıldırcın çeşitli anlatılarda ismi geçen bir hayvandır. Van masallarından "Ahmet Şah" masalında bir oğlanın kuş avladığı ve sağda solda bulunan otları yediği anlatılır. Çocuk deniz kenarında gezerken yakaladığı bu kuşu ekmek, helva ve peynir karşılığında değiştirmiştir (Önay & Polat, 2021:169). Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında genel olarak B.282.1.7 evlilik ile (Thompson, 1955-1958, s. 360) özdeşleştirilmektedir. İncelenen masalda ise bir av hayvanıdır. Masalda bıldırcın bazı yiyecekler karşılığında takasta kullanılan bir hayvandır. Bıldırcın Van yöresinde bulunan ve avlanabilen bir hayvandır. Masalda da benzer şekilde bir özelliğinin olduğu görülmektedir.

1.7. Balıkçıl Kuşu

Balıkçıl, uzun bacaklılardan, boyun kısmı ve gagası uzun, su kıyılarında yaşayan ve balık yiyerek beslenen bir kuş türüdür. Balıkçıl-giller, leylekler takımının balıkçılar alt takımına giren ailedir (TDK, 2005, s. 192). Masalların doğal yapısı içerisinde birçok hayvan figürüne yer verilir. Bu hayvanlardan biri de balıkçıl kuşudur. Balıkçıl kuşu günümüz masal anlatılarından sıklıkla kullanılan bir hayvandır. Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında balıkçıl kuşu B 291.1.7 (Thompson, 1955-1958, s.

362) haber götüren, B463.2 yardımcı kuş (Thompson, 1955-1958, s. 380) olarak işlenir. İncelenen masalda ise balıkçıl kuşu masalın kahramanıdır:

“Balıkçıl Kuşu” masalında balıkçıl kuşu balıkları kandırıp onları yemektir. Masal kahramanları arasında kuşlar, balıklar, yengeçler vd. vardır (Önay & Yılmaz, 2021, s. 138-139). Masalda balıkçıl kuşu kurnaz olması ve balıkları kandırma özelliği ile verilmiştir. Van’ın coğrafi özellikleri dikkate alındığında şehrin Van Gölü, Erçek Gölü gibi göllere sahip olduğu görülmektedir. Van’da bulunan göllere yılın çeşitli zamanlarında kuş göçleri olmaktadır. Bu yönüyle göç eden kuşların masalda yer alması Van’ın coğrafi özelliklerine ve bu özelliklerden beslenen sözlü kültürüne yansıdığı görülür.

1.8. Bülbül

Bülbül, güzel ötüşü ile bilinen bir kuştur (Devellioğlu, 2003, s. 116). Karatavukgillerden olan bülbül, sesinin güzelliği ile bilinir (TDK, 2005, s. 334). Eski edebiyatta, aşkın timsalidir. Bazen aşkın kendisi, bazen canı bazen de gönlü olur. Eski şiirde bülbül güle âşık kabul edilir ve edebiyatta gül ile bülbül konusu sıkça işlenir (Pala, 2010, s. 77). Âşık şiirinde gül ve bülbül arasında kurulan sembolik söylemler vardır. Gülün değerini belirleyen bülbülün ona duyduğu aşktır. Âşık Veysel’in bazı şiirleri bu duruma örnek teşkil eder (Balci, 2023, s. 641-642). Bülbül edebiyatta ve kültürde güzel sesiyle ve güle duyduğu sevgi ile yer edinmiştir. Pek çok eserde ve anlatıda bülbülün bu özelliklerini görmek mümkündür. “Altın Bülbül” masalında da bülbülün sesi konu edinmiştir. Stith Thompson’un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında bülbül B451.2 yardımcı kuş (Thompson, 1955-1958, s. 379) motifiyle verilir. İncelenen masalda bülbül güzel sesi ile öne çıkmaktadır:

“Altın Bülbül” masalında Padişah bir cami yapılmasını istemiş ve bu camide öten, okuyan altın bir bülbülün olmasını emretmiştir. Padişah’ın üç oğlu bülbülü bulmak için harekete geçmiştir. Küçük kardeş bülbülü bulmuş ancak diğer kardeşleri ona tuzak kurarak bülbülü ondan almışlardır. Babalarına götürmüşler ancak bülbül ötmemiştir. Küçük kardeş tuzaktan kurtularak bir adama hizmetçi olmuş ve bülbülün yanına gittiğinde bülbül okumaya başlamıştır. Bu kişinin padişahın küçük oğlu olduğu anlaşılmış ve diğer kardeşler cezalandırılmıştır (Önay & Polat, 2021, s. 219-220). Bülbül halk kültüründe, eski edebiyatta, âşık edebiyatında olduğu gibi güzel sesi ile masala konu olmuştur. Van’da sıklıkla görülen ve güzel ötüşü ile bilinen bir kuş olan bülbül, “Altın Bülbül” masalında da bu özelliği ile yer almıştır.

1.9. Karga

Karga, genellikle uğursuzlukla anılan bir kuştur. Bu kuşun uğursuz olduğuna olan inanç mitolojik olarak da anlatılarda vardır (Hançerlioğlu, 2000, s. 241). Karga evin damına veya yakınına konarak öterse haber geleceğine inanılır. Ayrıca karga öttüğünde kar yağışı olacağına da inanılır (Artun, 2011, s. 305). Örnek (2017), halk kültüründe karganın da baykuş gibi bir hayvan olduğunu onun ötüş şekli, ötüş yeri, uçuş yönünün getireceği haberin niteliğini belirlediğini ifade eder (s. 28). Karga, Türk mitolojisinde hain ve beddua eden bir kuş olarak da anılmaktadır (Ögel, 1995, s. 551). Stith Thompson’un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında B.143.08 haber verme, B.143.08 kehanet (Thompson, 1955-1958, s. 328) gibi özellikleriyle verilir. Benzer şekilde “Çingene Kızı” masalında karga haber getirmesi özelliği ile verilmiştir:

“Çingene Kızı” masalında Padişah’ın kızı Fatma arkadaşlarıyla oynarken bir karganın “Fatma, Fatmacan, Fatma görevin kırk gün bir ölüye bakmak” demesiyle Fatma’nın babasının onu alıp başka yerlere götürmesi anlatılır. Yolda bir köşke rast gelirler. Fatma, köşkte yardımcı olarak aldığı çingene kızı ile olan mücadele eder ve evin beyi ile evlenir (Önay & Polat, 2021, s. 317-320). Karganın masal kahramanı Fatma’ya

haber vermesi ile Fatma ve ailesi başka yerlere gitmeye karar vermiştir. Karga Van'da sıkça görülen hayvanlardan biridir. Karganın masalda haber getirmesi onun masallardaki özellikleri ve halk kültüründeki karga inancı ile alakalıdır.

1.10. Kartal

Kartal pek çok kültürde kutsal olduğuna inanılan bir kuştur. Bu hayvan çeşitli mitolojilerde de olağanüstü güçleri olduğuna inanılan bir hayvandır. Birçok ilkel toplumda ölenlerin ruhunu diğer dünyaya taşıdığına inanılır. Bu hayvanın gelecekte haber verdiği yönünde inanış da vardır (Hançerlioğlu, 2000, s. 243). Kartal, koruyucu ruh ve asalet sembolü olarak da görülmektedir (Kumru, 2017, s. 410). Kartal, Türk mitolojisinde "Kara-kuş" şeklinde de geçmektedir (Ögel, 1995, s. 547). Halk oyunlarında zeybekler ve seğmenler kartalı andıran oyunlarıyla geçmişin kültürünü günümüze taşımışlardır (Güven, 2014, s. 297). Yine masalarda da kutsal olduğuna inanılan, asalet ve koruyuculuğu ile anılan bir kuştur. *Van Masalları* kitabında "Keloğlan ile Boz Eşek" masalında kartal sesinden faydalandığı görülür. Keloğlan dağdan getirirken eşeğini kaybetmiş, boz eşeğini bulmak için dayısının köyüne gitmiştir. Köyde biri Keloğlan'ı misafir etmiş ve daha sonra Keloğlan bir dizi olay yaşamıştır. Ardından bir boz eşek ile birlikte annesinin yanına dönmüştür (Önay & Polat, 2021, s. 344-347). Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında kartal B143.0.7 kehanet, alamet (Thompson, 1955-1958, s. 328), B 521.2.1. kurtarıcı (Thompson, 1955-1958, s. 385) işlevleriyle verilir. İncelenen masalda Keloğlan'ın yolda yakaladığı kartalı billür kuşu diye tanıtip onun sesinden faydalanarak dayısını kandırması anlatılır. Bu yönüyle kartalın kurtarıcı özelliğinde faydalandığı söylenilebilir:

"Gitmiş ilk önce evi bir güzel kontrol etmiş. İşte falan yerde yumurta var falan yerde altın var diye. Daha sonra bir de kartal yakalamış. Keloğlan akşam olunca banyoda kartalı "Gaak" gaklatmış. Daha sonra dayısı karısıyla birlikte telaşlanarak kalkmışlar" (Önay & Polat, 2021, s. 346). Masalda Keloğlan kartalı saklayarak onun billur kuşu olduğu söylemiş ve kartalın sesinden faydalanarak diğer kişileri kandırmıştır. "Hayırsız Evlat Mahmut" masalında ise bir ziyafette yemek için hazırlanan bir tavuğun kartal tarafından götürülmesi şeklinde geçmektedir (Önay & Polat, 2021, s. 50-51). Kartallar Van'da sıklıkla görülen hayvanlardan değildir. Van masallarında kuş motifi olarak kullanılmaktadırlar.

1.11. Baykuş

Örnek (2017), baykuşun yabani kuşlardan olduğunu, ölüm, uğursuzluk gibi çağrışımlarının bulunduğunu, çirkin olması ve sesinin kötü olması dolayısıyla sevilmediğini söyler (Örnek, 2017, s. 27). Bir kişinin evinin yanında baykuş ötmesi uğursuzluk olarak görülür (Eyüboğlu, 1987, 118). Baykuş damında öttüğü eve uğursuzluk getirir inancı da vardır (Artun, 2011, s. 305). Baykuş halk inanışlarında ve birçok anlatı da uğursuzluk getiren, konduğu eve hayır getirmeyen bir hayvan olarak anlamlandırılmıştır. Baykuşun gece ötmesi, şeklinin değişik olması bu anlamlandırmaya sebebiyet vermiş olabilir. Baykuş *Van Masalları* kitabında "Gençlikda mi Gocalıkda mi" masalında ismi anılan hayvanlardandır.

"Gençlikda mi Gocalıkda mi", masalında, bir çiftçinin tarlada çalışırken "başına bir şey gelecek gençlikte mi kocalıkta mı gelsin" sesini duyduktan sonra gençlikte gelsin seçiminden sonra başından geçen olaylar anlatılır. Masalda baykuş ismi giriş kısmında başlangıç formelinde geçer:

"Bir varmış bir yohmuş, Allah'ın gulu çohmuş. Çoh gonusmah günahmış. Deve berber, bayguş gadiyken bir çiftçi..." (Önay & Polat, 2021, s. 352). Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında baykuş B 131.0.1 doğruyu söyleme (Thompson, 1955-1958, s. 325), B 147.2.2.4 kötü alamet, öğüt verme (Thompson, 1955-1958, s. 329) vb.

özellikleriyle yer alır. İncelenen masalda baykuşun kadı olması onun doğruyu söylemesi özelliği ile ilişkilendirilebilir.

Van kültüründe baykuş uğursuz olarak görülen bir hayvandır. Bu masalda baykuş uğursuzluk getiren veya istenmeyen bir hayvan olarak geçmez. Masalın giriş kısmında baykuş kadı olarak anılır. Bu durum onun fiziksel özelliklerinden, ciddi ve heybetli duruşundan aynı zamanda bilgeliği çağrıştırmaktan kaynaklanmaktadır.

1.12. Leylek

Leylekler sıcak iklimleri, sıcak bölgeleri seven göçmen kuşlardır (Gönenç & Ülke & Siddiq, 2024, s. 251). Halk inanışlarında leylek bir bacaya konarsa o evde bebek doğacağına inanılır. Leyleği havada uçarken görenler gezer, karada görenler evinde oturur. Leylek öldürmek günah olarak kabul edilir (Artun, 2011, s. 306). Leylek Hicaz'a göç ettiği için kutsal olarak görülür ve yuvasını bozmak günah sayılır. Ayrıca, bazı inançlarda leyleğin göç ettiği yere buğday getirirse bolluk, kuru dal getirirse kıtlık olacağına inanılır (Sinmez & Aslım, 2017, s. 208-212). Halk arasında bazı kuşların uğur veya uğursuzluk belirtisi olarak görüldüğü bazıların ise talih kuşu olarak düşünüldüğü görülmektedir. Halk kültüründe leylek, suna, güvercin vd. hayvanlar uçma, güzellik, uğur vb. anlamlar taşıyabilir (Daşdan, 2025, s. 267). Leyleğin anlatılarda uğurlu ve bereketli kuş olarak anıldığı görülmektedir. Leyleklerin uçuş zamanlarına göre hava olaylarının tahmini de yapılabilir. Toplumsal hafızada leylek olumlu özellikleriyle zikredilmektedir. Birçok masal vb. anlatılarda leyleklerin olduğu ve bunların masal dünyası içerisinde çeşitli özellikler barındırdığı görülmektedir. Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasında leylek B 535.0.7.1 hemşire (Thompson, 1955-1958, s. 390), B 463. 4. yardımcı kuş (Thompson, 1955-1958, s. 380) vb. özelliklerle ele alınır.

Çalışmada incelenen "Leylek ile Tilki" masalında önceden dost olan iki hayvanın daha sonra birbirlerini yemeye davet etmeleri ve yemek yiyemedikleri için aralarının açılması anlatılır (Önay & Polat, 2021, s. 258-360). Masalda leylek sadece masal kahramanı olarak geçmekte ve masalın bir diğer kahramanı olan tilkiyle tartışması anlatılmaktadır. Van'da çok sayıda akarsu ve göl bulunmakta ve bu coğrafi özellikler dolayısıyla birçok göçmen kuş da bu sulara gelmektedir. Masalda leylek motifinin kullanılması Van'ın coğrafi özellikleri ve sözlü kültür anlatılarıyla uyusmaktadır.

Sonuç

Masallarda yer alan kuş türleri isimleri genellikle her masalda bir defa geçmektedir. Bu kuş türleri içerisinde karga, Zümrüdüanka ve güvercin ön plana çıkmaktadır. Bu kuşlar Türk halk kültürü ve Van masallarında ortak işlev göstermenin yanı sıra diğer milletlerin edebiyatında da görülmektedir. Kuşlar bazı masalarda sadece "kuş" ismi ile verilirken bazı masalarda keklik, güvercin, bülbül vb. isimlerle anılmaktadır. Bunun yanında şekil değiştirme, kahramana yardımcı olma, kahramana haber getirme, masalın giriş formelinde yer alma gibi birçok yerde işlev görmektedir.

Stith Thompson'un *Motif-Index of Folk-Literature* çalışmasındaki kuş motifleri incelendiğinde Kaz, haber getirme, yardımcı kuş; Simurg (Zümrüdüanka) dev kuş; akbaba, bülbül, güvercin yardımcı kuş; bildircin, evlilik ile ilişkilendiren kuş; balıkçıl kuşu, haber getirme, yardımcı kuş; karga kehanet, haber verme; kartal, akıl bilgelik, kehanet, kurtarıcılık; leylek, yardımcı kuş; baykuş ise bilgelik işleviyle yer alır.

Van masalları özelinde konu değerlendirildiğinde Simurg (Zümrüdüanka), akbaba, balıkçıl kuşu, karga, leylek, kartal, baykuş gibi kuşların masal içeride yüklendiği motifsel anlamın Stith Thompson'un çalışmasındaki kuş motifleriyle uyduğu görülmektedir. Bununla birlikte bülbül, akkuşlar, bildircin gibi kuş motiflerinin Stith

Thompson'un çalışmasındaki kuş motiflerinin anlamlarıyla uyummadığı görülmektedir. Bu durumda bazı kuş motiflerinin genel olarak diğer kültürlerdeki motiflere uyduğunu, bazılarının ise uymadığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

- Artun, E. (2011). *Türk halk bilimi*. Ankara: Karahan Kitabevi.
- Aytaş, G. (2019). Kültürel bir form olarak türkülerde kaz. *AKAD*, 5, 75-79.
- Balcı, S. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerinde sembolik söylem olarak gül ve bülbül. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (13), 638-649.
- Batıslam, H. D. (2002). Divan şiirinin mitolojik kuşları: Hûmâ, Anka ve Simurg. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, (7), 553-552.
- Boratav, P. N. (2017). *Folklor ve edebiyat-II-*. Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Çoruhlu, Y. (2002). *Türk mitolojisinin ana hatları*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Çoruhlu, Y. (2019). *Kozmolojik, mitolojik, astrolojik, dini ve edebî tasavvurlara göre Türk sanatında hayvan sembolizmi I*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Daşdan, N. (2025). Erzurum masallarında hayvan sembolizmi. *Türk Folklor Araştırmaları*, 371, 263- 292.
- Demirci, E. Ş. (2023). "Zümrüdüankâ kuşu hikâyesi" metni üzerine mukayeseli bir inceleme. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 320-334.
- Diken, H. A. (2025). Kültürel bir form olarak Türk kozmogonik tasavvurunda kaz. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 13(44), 14-28.
- Dundes, A. (2023). Halk bilimsel bakış açısından masallar. *Milli Folklor*, 18 (139), 213-220.
- Ekici, M. (2020). *Halk bilgisi (folklor) derleme ve inceleme yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık
- Eren, M. (2016). Anadolu sahası Türk masallarında dua motifi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 58, 355-375.
- Eren, M. (2016). Masal motifleri, tekrar ve sözlü kompozisyon teori. *Asos Journal The Journal of Academic Social Science*, 30, 290-308.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1987). *Anadolu inançları-Anadolu mitolojisi-inanç-söylence bağlantısı*. İstanbul: Geçitkit Yayınları.
- Gönenç, A., Ülke, S. & Siddiq, A. B. (2024). Hayvan temelli halk inanışları ve geleneksel şifa uygulamaları: Güneydoğu Anadolu örneği. *Kadim Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 233-260.
- Güven, M. (2014). Türk halk oyunlarında kartal figürü. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 51, 285-302.
- Hançerlioğlu, O. (2000). *Dünya inançları sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kılıç, E. (2010). Tarihî kaynaklar ışığında Hacı Bektaş Veli ve Bektaşî öğretilerinin Çepni Türkmenleri ile bağlantısı. *Uluslararası Hacı Bektaş Veli Sempozyumu Bildirileri içinde* (119-142). Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kumru, C. (2017). Eski Türk kültüründe kartal simgesi. *I. Uluslararası Türklerin Dünyası Sempozyumu içinde* (401-418). İstanbul: Şen Yıldız Yayınları.

- Kuşça, S. (2015). Alevi Bektaşî inancının mitik temellerini oluşturan figür ve inanışların deyiş ve nefesler vasıtasıyla tespiti. *Alevilik Araştırmaları Dergisi*, 10, 229-251.
- Orta, N. (2023), Halk anlatılarında tasvir: Zümrüdüanka kuşu masalında hermeneutik (yorum bilim) açıdan tasvirlerin kullanımı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 602-616.
- Ögel, B. (1995). *Türk mitolojisi (kaynaklar açıklamaları ile destanlar) II. cilt*. Ankara: Atatürk, Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Önay, Y. & Polat, İ. (2021). *Van masalları*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Önal, M. N. (2006), Masallardaki engeller üzerine bir araştırma. *Mitten Meddaha Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri içinde (183-197)*. Ankara: Gazi Üniversitesi THBMER Yayını.
- Örnek, S. V. (2017). *Anadolu folklorunda ölüm*. Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Pala, İ. (2010). *Ansiklopedik divan şiiri sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Propp, V. (2024). *Masalın biçim bilimi*. (Çevirenler: Mehmet Rifat-Sema Rifat). İstanbul: Alfa Yayınları
- Sakaoğlu, S. & Şimşek, E. (2023). Türkiye sahası masalları. *Türk Dünyası Masal Araştırmaları* (s. 7-54). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2016). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sinmez, Ç. Ç. & Aslım, G. (2017). İç Anadolu bölgesindeki hayvanlar ile ilgili inanış ve uygulamalar üzerine bir değerlendirme. *Bilig*, 81, 205-232.
- Şimşek, E. (2017). Türk masallarının millî tipi: keloğlan. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 11, 41-57.
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Thompson, S. (1955-1958). *Motif-index of folk-literature: a classification of narrative element in folktales, ballads, fables mediaeval romances, exempla, fabliaux, jest-books and local legends*. 6 Vols. Bloomington: Indiana University Press.